

สรุป ปัญหา และข้อเสนอแนะ

เมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวอุทอง 1 เป็นเมล็ดพันธุ์ชนิดที่ที่ได้รับการส่งเสริมและนิยมใช้ในการเพาะปลูกอย่างแพร่หลาย ให้ผลผลิตต่อไร่สูง ทั้งหน่วยงานของราชการและธุรกิจเอกชนได้มีการเร่งส่งเสริมการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด การศึกษาต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฤดูฝนปีการเพาะปลูก 2528/2529 ในพื้นที่ได้ใช้ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 และที่ 4 เป็นตัวแทนในการศึกษา ทั้งนี้เพราะว่าศูนย์ทั้งสองมีความพร้อม ประสิทธิภาพ และความเชี่ยวชาญในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวมากกว่าศูนย์อื่น ๆ ในการศึกษาได้แบ่งต้นทุนออกเป็น 2 ส่วน คือ ต้นทุนการผลิตของศูนย์ขยายพันธุ์พืช และต้นทุนการเพาะปลูกของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการรวมทั้งการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช ซึ่งรายละเอียดอยู่ในบทที่ 4 และบทที่ 5 ตามลำดับ ในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการศึกษารวมทั้งแสดงการยืนยันสมมติฐานของวิทยานิพนธ์ และในส่วนท้ายจะเป็นการสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ

สมมติฐานและการพิสูจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/2529 โดยมีสมมติฐานในการศึกษาดังนี้

1. ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่เพาะปลูกและวิธีในการเพาะปลูก
2. ราคาจำหน่ายของเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่ผลิตโดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะต่ำกว่าต้นทุนการผลิต

จากการศึกษาพอสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการวิธีการเพาะปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรจะเริ่มตั้งแต่ การเตรียมดินโดยใช้รถไถพรวนดิน การหว่านหรือใช้ร่องหยอดเมล็ดพันธุ์ด้วยแรงงานคน การถอนแยก คายหญ้า การใส่ปุ๋ยและฉีดยาปราบศัตรูพืช จนเก็บเกี่ยวเสร็จ จากการศึกษาต้นทุนในการเพาะปลูกถั่วเขียวของ

เกษตรกรศูนย์ฯ1 กับศูนย์ฯ4 ปรากฏว่ามีต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 483.27 บาทและ 850.75 บาท ตามลำดับ ซึ่งต้นทุนของเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1 เฉลี่ยไร่ละ 367.48 บาท (850.75 - 483.27 บาท) แยกออกเป็นผลต่างในต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 344.43 บาท (750.03 - 405.60) และผลต่างในต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 23.05 บาท (100.72 - 77.67) หรือต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1 เท่ากับ 0.66 บาทต่อกิโลกรัม (7.01 - 6.35) สาเหตุที่ต้นทุนผันแปรของเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1 สามารถแสดงผลต่างของต้นทุนที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

1.1 ผลต่างในค่าแรงงานตั้งแต่เตรียมดินจนถึงยกขนขึ้นรถ แยกออกเป็น ค่าแรงในการถางไร่สูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 23.02 บาท เนื่องจากการเพาะปลูกของเกษตรกรศูนย์ฯ4 เป็นการเพาะปลูกในฤดูการเพาะปลูกที่1 ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงสภาพดินก่อนเริ่มต้นการเพาะปลูก ค่าแรงในการไถสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 70.44 บาท เนื่องจากเกษตรกรศูนย์ฯ4 ต้องมีการไถถึง 2 ครั้งโดยครั้งแรกเป็นการไถคดและครั้งที่สองเป็นการไถแปร ค่าแรงในการปลูกสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 63.93 บาท เนื่องจากวิธีการเพาะปลูกของเกษตรกรศูนย์ฯ4 เป็นแบบซีกร่องและหยอด ซึ่งต่างกับศูนย์ฯ1 ที่เป็นแบบหว่าน ค่าแรงในการถอนแยกสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 24.95 บาท เนื่องจากการเพาะปลูกแบบซีกร่องและหยอดนั้นต้นถั่วเขียวจะขึ้นอย่างเป็นระเบียบทำให้สามารถเข้าไปถอนแยกได้อย่างทั่วถึง ค่าแรงในการดายหญ้าสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 9.67 บาท เนื่องจากเกษตรกรศูนย์ฯ4 มีความเอาใจใส่ในการดูแลรักษามากกว่า ค่าแรงในการใส่ปุ๋ยและฉีดยาปราบศัตรูพืชสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 40.46 บาท เนื่องจากผลผลิตของถั่วเขียวที่ได้จากเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่า ค่าแรงในการยกขนขึ้นรถสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 1.51 บาท เนื่องจากผลผลิตจากแปลงเกษตรกรศูนย์ฯ4 ที่ทางศูนย์ฯรับซื้อคินมีมากกว่า

1.2 ผลต่างของค่าวัสดุการเกษตร แยกออกเป็น ค่าปุ๋ยของเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 15.60 บาท เนื่องจากเกษตรกรศูนย์ฯ4 มีการเอาใจใส่ในการดูแลรักษาดีกว่าและผลผลิตที่ได้ยังสูงกว่า ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืชของเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 150.39 บาท

สำหรับรายได้ของเกษตรกรศูนย์ฯ4 สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1 เฉลี่ยไร่ละ 472.28 บาท (1,244.74 - 772.46) เนื่องจากผลผลิตของการเพาะปลูกของศูนย์ฯ4 สูงกว่าไร่ละ 45.25 กิโลกรัมและราคาที่ขายได้สูงกว่ากิโลกรัมละ 0.11 บาท

การหาผลตอบแทนของเกษตรกรในการเพาะปลูกข้าวเขียวพบว่า ผลตอบแทนจากการเพาะปลูกของเกษตรกรศูนย์ฯ1สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ลักษณะคือ

1. การวิเคราะห์สภาพทางด้านค่าใช้จ่าย-รายได้ของเกษตรกร ปรากฏว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1มีอัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม อัตราส่วนค่าใช้จ่ายรวมต่อรายได้รวมต่ำกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 เท่ากับ 0.07 และ 0.05 ตามลำดับ ส่วนอัตราค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวมของเกษตรกรศูนย์ฯ1สูงกว่าศูนย์ฯ4 0.02
2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุน ปรากฏว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1มีอัตรากำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดและอัตรากำไรเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายยกเว้นค่าแรง สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 ร้อยละ 21.63 และร้อยละ 18.67 ตามลำดับ
3. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ ปรากฏว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1มีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกและอัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการปลูกสูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 ร้อยละ 13.53 และร้อยละ 17.76 ตามลำดับ
4. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม ปรากฏว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1มีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการปลูก และอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงสูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 ร้อยละ 18.13 และร้อยละ 24.76 ตามลำดับ
5. การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย ปรากฏว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1มีอัตราผลตอบแทนจากค่าขายสูงกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 ร้อยละ 5.79

นอกจากนั้นการวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุนปรากฏว่าเกษตรกรศูนย์ฯ1มีราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุนต่ำกว่าเกษตรกรศูนย์ฯ4 เท่ากับ 0.66 บาท/กิโลกรัม (7.01 - 6.35) และ 8.58 กิโลกรัม/ไร่ (24.69 - 16.11)

จากข้อมูลดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่าต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่เพาะปลูก และยังขึ้นอยู่กับวิธีการในการเพาะปลูก

2. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของศูนย์ขยายพันธุ์พืช

การศึกษาต้นทุนการผลิตของศูนย์ขยายพันธุ์พืชจะแบ่งต้นทุนตามขั้นตอนการผลิต เริ่มตั้งแต่การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ การปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ในโรงงาน การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ และการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ผลจากการศึกษาปรากฏว่าศูนย์ฯ1 และศูนย์ฯ4 มีต้นทุนเฉลี่ยต่อกระสอบ (ขนาดความจุ 30 กิโลกรัม) เท่ากับ 428.30 บาทและ 438.39 บาท ตามลำดับ ส่วนราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์กั้วเขียวอุทอง1 ที่แต่ละศูนย์ฯจำหน่ายให้กับเกษตรกรคือ

ราคากระสอบละ 480 บาท (กิโลกรัมละ 16 บาท = 16×30) ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าทางศูนย์ฯมีรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วเหลือเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยศูนย์ฯมีรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายเหลือเพียง 51.70 บาทต่อกระสอบ (480 - 428.30) และศูนย์ฯ4 มีรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายเหลือเพียง 41.61 บาทต่อกระสอบ (480 - 438.39)

อนึ่งในการศึกษาค้างนี้ได้ใช้ต้นทุนที่มีความสัมพันธ์กับการผลิตเมล็ดพันธุ์กั่วเขียวโดยตรงเท่านั้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไปจึงไม่ได้มีการศึกษาให้ละเอียดลึกกลงไปและการทำงานของศูนย์ฯขยายพันธุ์พืชยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาเข้ามาในการคิดต้นทุน เช่น ค่าน้ำประปา ไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายในสำนักงาน ฯลฯ ทั้งนี้ธุรกิจเอกชนที่มีความสนใจที่จะลงทุนในธุรกิจประเภทนี้ควรคำนึงถึงเหตุผลข้อนี้ด้วย สำหรับเหตุผลที่ไม่นำเอาต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์กั่วเขียวของทั้งสองศูนย์ฯมาเปรียบเทียบก็เพราะว่าศูนย์ฯขยายพันธุ์พืชเป็นหน่วยงานของทางการที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้มีการใช้เมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพสูงในการเพาะปลูก ไม่ได้มีการดำเนินงานเพื่อมุ่งแสวงหากำไรเหมือนอย่างธุรกิจเอกชนแต่อย่างไร

จากข้อมูลดังกล่าวจึงยังไม่อาจจะสรุปยืนยันสมมติฐานในข้อนี้ได้ เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ต้นทุนที่มีความสัมพันธ์กับการผลิตเมล็ดพันธุ์กั่วเขียวโดยตรงเท่านั้น ไม่ได้มีการรวมเอาค่าใช้จ่ายประเภทอื่น ๆ เข้ามาคิดต้นทุนด้วย

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาด้านศูนย์ขยายพันธุ์พืช

1. ขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในศูนย์ขยายพันธุ์พืชยังมีไม่เพียงพอในการควบคุมและตรวจสอบการผลิตเมล็ดพันธุ์พืช โดยเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องดูแลเกษตรกรในโครงการเป็นจำนวนหลายรายทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ กรมส่งเสริมการเกษตรควรจะได้เห็นความสำคัญในเรื่องอัตรากำลังคนในการปฏิบัติงานและจัดหาเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับการปฏิบัติงานภายในศูนย์ฯ

2. การขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชของทางศูนย์ฯในบางปีต้องประสบกับภาวะฝนแล้งทำให้ผลผลิตที่ได้รับต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งก็จะทำให้เกิดการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้สำหรับการเพาะปลูก

ข้อเสนอแนะ ระบบการชลประทานจะสามารถช่วยให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปีและไม่ต้องอาศัยธรรมชาติที่มีความไม่แน่นอน ดังนั้นรัฐบาลควรจะได้มีการสร้างระบบ

ชลประทานและคลองส่งน้ำให้ทั่วถึงในเขตที่มีการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก

3. ขาดแคลนงบประมาณ การดำเนินงานภายในศูนย์ฯอาจยังงบประมาณจากราชการที่จะมีการจัดสรรให้ในแต่ละปี แต่ปรากฏว่างบประมาณจากราชการที่จัดสรรให้กับทางศูนย์ฯในแต่ละปียังไม่เพียงพอสำหรับการขยายกำลังการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เพียงพอความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะ รัฐบาลควรจะได้เล็งเห็นความสำคัญของเงินทุนสำหรับการดำเนินงานภายในศูนย์ฯให้มีเพียงพอกับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรจะได้มีการจัดสรรงบประมาณให้เพิ่มขึ้นสำหรับการขยายกำลังการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เพียงพอความต้องการของตลาด

4. การจัดซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากเกษตรกรและการขนส่งเมล็ดพันธุ์ การจัดซื้อและการขนส่งเมล็ดพันธุ์จากแปลงขยายพันธุ์ไปยังศูนย์ขยายพันธุ์พืช อาจได้เมล็ดพันธุ์ที่เสื่อมคุณภาพอันเนื่องมาจากเกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ในยุ้งฉางที่เปียกชื้นหรือปล่อยให้เมล็ดพันธุ์ถูกแดด ละอองน้ำ จนเมล็ดพันธุ์เปียกชื้นและเกิดเชื้อราในภายหลัง หรือการขนส่งเมล็ดพันธุ์ระหว่างยุ้งฉางและไม่มีควมระมัดระวังเพียงพอจะทำให้เมล็ดพันธุ์ได้รับความเสียหายได้เช่นกัน แม้ว่าจะนำไปอบให้แห้งก็ไม่สามารถทำให้มีคุณภาพดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ ทางศูนย์ฯควรจะได้มีการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ก่อนการจัดซื้อคืนอย่างละเอียดถี่ถ้วนและให้ทำการจัดซื้อคืนโดยเร็ว เพื่อป้องกันเมล็ดพันธุ์เสื่อมคุณภาพ นอกจากนี้ควรจะได้ให้ความรู้แก่เกษตรกรในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ในยุ้งฉางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

5. งบประมาณในการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์คืนไม่เพียงพอ ซึ่งทำให้การจัดซื้อคืนต้องล่าช้าออกไปโดยต้องปล่อยให้เมล็ดพันธุ์อยู่กับเกษตรกรนานอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสียหายตามมาได้

ข้อเสนอแนะ การแก้ปัญหาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ไม่ได้มาตรฐานประการหนึ่งก็ด้วยการรับซื้อคืนจากเกษตรกรหลังจากเก็บเกี่ยวแล้วให้เร็วที่สุด ดังนั้นทางกรมส่งเสริมการเกษตรควรจะได้จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในช่วงที่มีการรับซื้อคืน

ปัญหาด้านเกษตรกร

1. การให้ความรู้ในการเพาะปลูก แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชจะได้มีการฝึกอบรมและให้ความรู้ด้านการเพาะปลูกที่ถูกต้องตามหลักวิชาการแก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการ

การตั้งแต่ระยะก่อนการเพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จ แต่ก็ปรากฏว่าเกษตรกรบางรายยังคงเคยชินกับวิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมอยู่จึงไม่ค่อยมีการยอมรับเทคโนโลยีในการเพาะปลูกแบบใหม่มากนัก ซึ่งก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ได้มีมาตรฐานต่ำกว่าที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ เกษตรกรเองควรจะมี ความตั้งใจจริงในการยอมรับเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการเพาะปลูกเพราะเป็นผลประโยชน์โดยตรงกับตัวเกษตรกรเอง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตรควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้ทราบถึงผลดีของการเพาะปลูกตามหลักวิชาการ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการยอมรับ

2. ผลผลิตต่อไร่ต่ำ วิธีการเพาะปลูกที่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกร ซึ่งการเพาะปลูกแบบซักร่องและหยอดนั้นพบว่าสามารถให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าแบบหว่านและต้นถั่วเขียวที่ขึ้นมายังเป็นระเบียบทำให้การเข้าไปดายหญ้าและถอนแยกทำได้สะดวกกว่า

ข้อเสนอแนะ เกษตรกรควรจะได้หันมาใช้วิธีการเพาะปลูกแบบซักร่องและหยอดแทนการหว่าน เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตของตนให้สูงขึ้น

3. การวางแผนการเพาะปลูกของเกษตรกรยังไม่เหมาะสม หากมีฝนทิ้งช่วงในระหว่างที่ต้นถั่วเขียวกำลังเจริญเติบโตจะทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ได้ลึบหรือมีการเจริญเติบโตไม่เต็มที่ และถ้าฝนตกในช่วงที่กำลังเก็บเกี่ยวอาจทำให้เมล็ดพันธุ์มีความชื้นสูง

ข้อเสนอแนะ การเพาะปลูกควรจะได้มีการวางแผนการเพาะปลูกโดยการศึกษาถึงลักษณะการกระจายของฝนในพื้นที่ที่จะทำการเพาะปลูกให้ละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อน รวมทั้งศึกษาสภาพของดินฟ้าอากาศของแต่ละพื้นที่เพาะปลูกด้วย

4. เกษตรกรมีการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ในขณะที่ยังแก่ไม่เต็มที่ หรือเมล็ดพันธุ์ถูกฝนหรือเปียกชื้นขณะที่ฝักแก่แล้วเป็นเวลานานจนทำให้คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ต่ำลง นอกจากนี้เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วไม่นำไปตากให้แห้งกลับมาไปรวมกับเมล็ดพันธุ์ที่ดีจนทำให้เกิดโรคและแมลงติดต่อกันไปถึงเมล็ดที่มีคุณภาพดีจนทำให้เมล็ดพันธุ์ทั้งหมดได้รับความเสียหาย

ข้อเสนอแนะ ควรปล่อยให้ฝักแก่เต็มที่ให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อป้องกันไม่ให้เมล็ดพันธุ์มีความชื้นสูง ถ้าฝักแก่ถูกฝนเมื่อเก็บเกี่ยวจะต้องนำไปตากแดดให้แห้งก่อนบรรจุลงกระสอบ

5. ราคาซื้อของเกษตรกรต่ำ เนื่องจากเมล็ดพันธุ์มีความชื้นสูงหรือเมล็ดไม่ได้อายุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ ศูนย์ขยายพันธุ์พืชควรจะได้ชี้แจงให้เกษตรกรได้ทราบถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่อาจทำให้เมล็ดพันธุ์มีมาตรฐานต่ำกว่าที่กำหนด และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

ดังกล่าว เพราะการรับซื้อคืนของเกษตรกรแต่ละรายจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของผลผลิต

6. เงินทุน จากการสำรวจพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะอาศัยแหล่งเงินทุนในการเพาะปลูกจากการกู้ยืมธนาคารพาณิชย์และพ่อค้าคนกลาง โดยต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15-16 ต่อปี ดังนั้นเมื่อเกษตรกรขายผลผลิตได้แล้วยังต้องมาชำระคืนเงินกู้ก็จึงทำให้รายได้ที่ได้รับเหลืออยู่เพียงเล็กน้อย

ข้อเสนอแนะ กรมส่งเสริมการเกษตรควรจะได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องเงินทุน โดยให้เกษตรกรได้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และมีระยะเวลาคืนเงินกู้ยาวนานพอสมควร รวมทั้งให้มีระยะเวลาปลอดหนี้ในการกู้ยืมเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระด้านเงินทุนของเกษตรกร

7. การตลาด เมื่อเกษตรกรทำการเก็บเกี่ยวแล้วจะรอจนกระทั่งทางศูนย์ฯทำการซื้อเมล็ดพันธุ์คืน แม้ว่าราคาทางศูนย์ฯรับซื้อคืนจะสูงกว่าราคาในตลาดท้องถิ่นมากก็ตามแต่การจ่ายเงินให้กับเกษตรกรต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการจึงทำให้มีการล่าช้าไปบ้าง ปรากฏว่ามีเกษตรกรบางรายขายพืชผลไปให้กับพ่อค้าคนกลางในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด ทำให้รายได้ของเกษตรกรต้องลดลงไปกว่าที่ควรเป็น

ข้อเสนอแนะ กรมส่งเสริมการเกษตรควรจะได้มีการจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งไว้สำหรับการรับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนเป็นกรณีพิเศษ เพื่อจะสามารถเบิกจ่ายเงินได้อย่างรวดเร็วรวมทั้งปรับปรุงระบบวิธีการเบิกจ่ายเงินจากกองคลังจังหวัดให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย